

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Znalcům náleží náhrada DPH z účelně vynaložených nákladů

Dnes představený náleze ze dne 27. 3. 2018 sp. zn. I. ÚS 3960/16 reaguje na dlouhodobou nečinnost zákonodárce způsobující u znalců a tlumočnicků zásah do práva vlastnit majetek a práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

V předmětné věci byla stěžovateli jako soudnímu znalci obvodním soudem přiznána odměna za zpracování znaleckého posudku ve výši 4 368 Kč. Tato částka zahrnovala i náhradu oprávněných nákladů znalce (např. cestovní výdaje) a DPH ve výši 758 Kč. Odvolací Městský soud v Praze přiznal stěžovateli znalečné pouze ve výši 3 865 Kč, neboť pokud jde o DPH z vyúčtování náhrad, pak má znalec, který je plátcem DPH, právo na náhradu daně z přidané hodnoty, vypočtené pouze z odměny znalce, nikoliv i z nákladů. Stěžovatel považoval takový výklad daného ustanovení za absurdní a porušující jeho legitimní očekávání. Očekávání, že se mu dostane takové náhrady nákladů, v jejíž výši bude promítnuta skutečnost, že vyúčtované náklady znalce patří do kategorie „zdanitelných plnění“ ve smyslu zákona o DPH, protože z přijaté náhrady nákladů on jako plátce DPH musí odvést odpovídající DPH.

Ačkoliv se jedná o bagatelní věc, která zpravidla nedosahuje ústavněprávní roviny, přihlédl Ústavní soud k tomu, že stěžovatelem vznesené námitky již byly Ústavním soudem opakovaně řešeny a netýkají se zanedbatelného množství případů. Zákonodárce v principiálně obdobných věcech přijal právní úpravu, jež rozpor u jiných adresátů účelně vynaložených nákladů odstranila (např. u advokátů a notářů). Z tohoto důvodu podrobil Ústavní soud napadené usnesení Městského soudu v Praze meritornímu přezkumu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

V zákoně č. [36/1967](#) Sb., o znalcích a tlumočnících, je problematika odměňování a nákladů rozvržena v podstatě do dvou ustanovení. Zatímco § 17 se věnuje otázce odměňování, § 18 reguluje náhradu účelně vynaložených nákladů. Rozdílnost obou úprav z pohledu přiznání náhrady DPH je přitom zjevná. Podle ustanovení § 17 se odměna zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec či tlumočnick povinen z odměny odvést podle jiného právního předpisu. Ustanovení § 18 oproti tomu u nákladů nic takového nestanoví.

Ústavní soud dospěl k názoru, že jsou-li znalcům a tlumočnickům, jež jsou plátcem DPH, náhrady účelně vynaložených nákladů následně kráceny o daň z přidané hodnoty, aniž by jim soud za toto krácení přiznal náhradu, je tím nedůvodně zasahováno do jejich vlastnického práva. Soudy proto musí pomocí analogie (s advokáty, notáři, exekutory či mediátory - § 137 odst. 3 občanského soudního řádu, § 87 odst. 1 exekučního řádu, § 10 odst. 4 zákona o mediaci) dospět k ústavně konformnímu výkladu sporného ustanovení § 18 zákona o znalcích a tlumočnících a účelně vynaložené náklady navýšit o částku představující DPH. Právní úprava sporného ustanovení je podle Ústavního soudu dlouhodobě nesystémová, a ačkoliv se Ústavní soud v minulosti v obdobné věci vyjádřil zdrženlivě (viz usnesení sp. zn. I. ÚS 522/06), nelze již nečinnost zákonodárce již dále přehlížet.

Podle Ústavního soudu leží úskalí právní úpravy v tzv. otevřené mezeře v zákoně a je na obecném soudu, aby ji prostřednictvím analogie zacelil. Na tomto místě je vhodné připomenout, že soudcovské nalézání práva v oblasti daňových předpisů je v zásadě, až na odůvodněné výjimky, vyloučeno (obdobně je tomu u trestního práva hmotného). Z toho důvodu se jeví vhodnější přistoupit k zacelení

mezery přímo v ustanovení § 18 zákona č. [36/1967](#) Sb. Podstata analogie spočívá v tom, že se právní následek normovaný v jednom ustanovení aplikuje i na případy, které jeho dikce nezahrnuje. Ústavní soud má za to, že se zde obecnému soudu nabízí hned několik právních předpisů, jejichž analogickou aplikací může dosáhnout smyslu a účelu ustanovení § 18 zákona č. [36/1967](#) Sb., tj. nahrazení účelně vynaložených nákladů. Shodně se stěžovatelem lze odkázat např. na ustanovení § 137 odst. 3 o. s. ř., podle něhož, zjednodušeně řečeno, náhrada za DPH patří k nákladům řízení, je-li zástupcem advokát, notář či patentový zástupce. Podle ustanovení § 87 odst. 1 e. ř. náleží zmíněná náhrada DPH rovněž exekutorům. A nabízí se i ustanovení § 10 odst. 4 zákona č. [202/2012](#) Sb., které zcela explicitně přiznává DPH z náhrady hotových výdajů též mediátorům.

Úplný text nálezu je k dispozici >>> [zde](#).

JUDr. Tomáš Lichovník,
soudce Ústavního soudu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Průlomový postup Ústavního soudu ve věci práva na zákonného soudce a spravedlivý proces](#)
- [Limity přístupu k Ústavnímu soudu při ustanovení procesního opatrovníka](#)
- [Judikatura ÚS ve věci udělování státního občanství](#)
- [Nález Pl. ÚS 2/25: když Ústavní soud dokáže být skutečným ochráncem lidské důstojnosti](#)
- [Mobilizace ozbrojených sil v ČR a postavení odmítačů boje: právní analýza a návrhy legislativních úprav](#)
- [Zákaz změny k horšímu \(reformace in peius\) se neuplatní u nákladových výroků](#)
- [Make Důvodová zpráva great again](#)
- [Nález Ústavního soudu k privilegovanému postavení pohledávek státu v insolvenčním řízení](#)
- [Další „válka“ soudů - tentokrát o tarifní hodnotě ve věcech neoprávněných zásahů do osobnostních práv](#)
- [Pravý souběh funkcí - Ústavní soud vyjasnil otázku kogentních limitů smluvní volnosti](#)